

Filmajánló: Megnyíló ablakok

Érdeemes tanítványainkkal közösen filmet nézni. Osztályfőnökként, szaktanárként megkeresni a tanórán kívüli tevékenység, az életkori sajátosságra figyelés vagy egyszerűen az egymásra hangolt érdeklődési kör biztosította alkalmakat, és ösztülni, együtt filmet nézni, átbeszélni. Adódnak azonban olyan filmek is, amelyeket érdeemes pedagógusként, tanítványok nélkül is megtekinteni, hiszen a pálya buktatóiról, a mindennapi megújulás szükségességéről és nehézségeiről szólnak, vagy éppen a kiegészés, a látókör beszűkülésének veszélyeiről, a változás szükségességéről. Mindezeknek a negatív hatását tanítványaink is elszenvedik, de nyilvánvalóan a tanári tapasztalat hiányában ezeket a filmeket jóval nehezebben érezhetik magukénak, mint az életkori sajátosságuknak, érdeklődési körüknek megfelelőket.

A látogató (The Visitor, amerikai, 2007) című filmet ezért jobb nyugodt magányunkban megnézni, csendben elgondolkodni, és remélni, hogy nem vagyunk az első jelenetekben megismert pedagógushoz hasonlatosak. Ha mégis, azaz riasztóan ismerősnek érezzük az egykedvűséget, a mókuskereket és a futószalagmunkát, vagy éppen az alkotási kedv hiányát, a film hatására – jó esetben – felismerhetjük a jelenetekben nyomon követhető jellemfejlődés szükségességét, esélyt kínálva mindazoknak, akiknek a hatására ez be is következhet.

Idősödő egyetemi tanár mindennapos feladatait végzi: előadásokat tart, tanulmányokat publikál, konferenciákra jár, elutasítja a határidőn túl leadott dolgozatokat, legyen bármilyen nyomós ok is a késésre. Hallgatósága csökken, készülő könyve lassan már az elképzelés szintjén sem létezik, előadásait pedig mások kutatására, tanulmányaira alapozva tartja. Esténként hazatér hatalmas, ám üres lakásába, másnap pedig kezdi előlről. Zongorázni is próbál, sikertelenül, már-már rögeszmésen (mint idővel kiderül, elhunyt felesége zongoráján), de mindhiába fogad magántanárokat, a zenéhez nem csak türelme, de tehetsége sincs. Mindennapjaiban zárkózott, rideg és kedvetlen, nem érdeklődik más, legyen az munkatárs vagy tanítvány, önmaga is egyre kevésbé. Egészen addig, amíg utaznia kell. Kedvetlenül, semmi jóra nem számítva érkezik New Yorkba, ahol saját, ritkán felkeresett lakásán kívül, meglepő módon, más is várja.

Connection is everything – hirdeti a film angol nyelvű plakátja. Azonban nem mobiltelefon-hálózat pénzelte jeleneteket látunk, hanem valódi érzelmeket, kultúrák és emberek találkozását, akik elég nyitottak ahhoz, hogy olykor a másik nézőpontján át csodálkozzanak rá a világra. A mogorva, magának való Vale professzor – kissé hihetetlen módon – befogad két illegális bevándorlót, a Central Park járókelőkből összeverődött közönsége előtt öltönyben-nyakkendőben afrikai ritmust dobol, és talán újra szerelmes is lesz. *Ritmusra dobog a szív* – hirdeti már a film magyar nyelvű plakátja, ennyire azonban nem érzélgős a történet. Kapunk ugyan könnyet és vágyakozást, elutazást és visszatérést,

A látogató

magányt és együttélést, mindemellett azonban egzotikus kultúrát, csipetnyi politikát, sok jó zenét és hatalmas életörömöt, még akkor is, ha a film látványosan kerüli a boldog végkifejletet. Vale professzor, aki számára az élet hosszú ideig másból zajlott, most végre saját sorsának a főszereplője lesz, a boldog mosolyú szíriai fiatalember pedig remélhetőleg újra rátalál kissé elnagyoltan megrajzolt szerelmére, ha esetleg nem is Amerikában. Időközben pedig arra is ráébredhetünk: ideje lenne végre, hogy ne csupán látogatók legyünk egymás életében.

Richard Jenkins, a neves karakterszínész itt végre főszerepben tündökölhet (Oscar-jelölést is kapott érte), a rendező pedig az a Thomas McCarthy, aki színészként is fel-fel-tűnik amerikai filmekben, társszerzője az ugyancsak jól sikerült *Fel!* (Up, amerikai, 2009) című rajzfilmnek, és aki a nevével fémjelzett mozgóképeket többnyire nem csupán rendezi, de írja is. A tengerentúli pörgős-érzelgős filmáradathoz képest szokatlanul visszafogott, rendkívül személyes műveket alkot, amelyek azzal ragadják meg a nézőt, hogy már-már hihetetlen, mégis életszerű történeteket ábrázolnak. *Az állomásfőnök* (The Station Agent, amerikai, 2003) választásokra és véletlenekre épülő, kevészereplős mikrovilága után készült az ugyancsak mindössze néhány sors felvillantásával a változás lehetőségét bizonyító *A látogató*, amely arról a nyitottságról beszél, melyet saját érdekünkben jó megőrizni, és természetesen az sem véletlen, hogy pedagógus a központi szereplő. Hiszen – amint egy ismeretlen kommentelő találóan megfogalmazta – a tanárok a tanári-tól sokszor csak az osztályteremig mennek, közben pedig ki sem néznek az ablakon. *A látogató* című film éppen visszafogottságával érheti el azt, hogy ez a magatartás, legalább részben, megváltozzon.

A távolság íze

A megnézésre javasolt második film, *A távolság íze* (My Blueberry Nights, hongkongi-kínai-francia, 2007) hangulat- és történetvezetés szempontjából sem hasonlít *A látogató*-hoz, ennek ellenére megvannak a közös találkozási pontjaik. *A távolság íze* szereplői között nem bukkan fel pedagógus, a nyitottság, a mások véleményének, elképzelésének, a másként élésnek az elfogadása és tiszteletben tartása azonban itt is teret és időt kitöltően hangsúlyos. Elsődleges narratív síkon két ember egymásra találásának lehetünk szemtanúi. Szerelmes filmet látunk, férfi és nő találkozik, egyikük bizonytalan, önmegvalósítással foglalkozna, önmagára találással bajlódna még, a másik pedig tiszteletben tartja ezt. A nő útnak indul, majd idővel visszatérve, megismerve mások és önmaga érzéseit, elfogadóbbá és nyugodtabbá válik. Itt már érdemes diákjainkra is gondolni, hiszen a film érzelemdús hangvétele minden bizonnyal őket is magával ragadja, és őszinte megnyilvánulásra, tartalmas beszélgetést eredményező kitérülkozásra készíti.

Napjaink legismertebb hongkongi rendezője, Wong Kar-Wai első tengerentúli próbálkozása is hasonló színezetű, mint korábbi, fesztiváldíjas alkotásai: a lassan hömpölygő alig-történet gyakran szerteágazó szálai mentén az érzelmek, elsősorban a szerelem mindenhatósága hangsúlyozódik. A rációt többnyire nélkülöző fordulatok a véletlen találkozásokról szólnak, az érzelmek tükrében fogant pillanatok, az arcjáték, a tekintetek, a gesztusok a hangsúlyosak, nem pedig az, amit szavakkal közölnek az egymásra találók. Férfiak és nők lépnek egymás felé majd vissza Wong Kar-Wai legismertebb filmjében, *Szerelemre hangolva* (Dut yeung nin wa, hongkongi-francia-thaiföldi, 2000) címűben, férfi és nő egymásra találását meséli el a neves hollywoodi színészeket felvonultató *A távolság íze* című is. Natalie Portman, Rachel Weisz és Jude Law mellett az indiai származású

amerikai dzsessz énekesnő, Norah Jones első filmes főszerepét alakítja (zenészek, zenei stílusok megismerésére és megismertetésére is alkalmas a film), az alakjához kapcsolódó érzelm gazdag, melankolikus hangzásvilág átjárja valamennyi képsort. A nem kizárólag Jones nevéhez fűződő (hanem például Cat Power amerikai énekesnő nevéhez, aki fel is bukkan egy mellékszerepben), blues, country és jazz elemeket felvonultató zene a hatalmas autók, a már-már karikírozott helyi kiejtés és a híres 66-os út mentén sorjázó helyszínek az amerikai életformát idézve a gyökértelenségről és a találkozások során formálódó kapcsolatokról mesélnek. A számos könyvből és filmből a továbblépés és szabadság birodalmaként megismert út bejárásával párhuzamosan jellemfejlődés is nyomon követhető, a lány tudatosan választja az út másik oldalához (és leendő társához) vezető hosszabbik utat, még akkor is, ha a tulajdonképpeni cél számára is barangolásai során tisztázódik. Nem pusztán fizikailag kell visszatérnie, hanem lelkileg is meg kell érnie a kapcsolatra, a szerelem beteljesülése szinte már ráadás az önismeret útját sikeresen bejáró számára. A film azonban a happy endben való feloldódás ellenére borongós hangulatú, nem csupán két ember sorsának az alakulásáról ad hírt, hanem az elszalasztott lehetőségekről is mesél. Az idegenben a rokonlelket, az ismerősben az idegent felismerők, az egymás közelségét keresők vagy éppen attól szenvedők népesítik be a sokszor ablakon, kirakatüvegen keresztül, videokamera felvételén, keretek közé, kirakatra írt szavak mögé zárt jeleneteket. A megjelenítés ilyen módon példázza a tartalmat: az egymás mellett sokszor akár karnyújtásnyi közelségben élők távolságtartását, az őket elválasztó láthatatlan falakat. A központi szereplő akár a filmet néző analógiája is lehetne, hiszen türelmesen, együttérzően figyelő rezonőr, aki szemlél, érzelmileg átél ugyan, mégis paszszív szemlélő csupán, aki az események kimenetelét nem befolyásolhatja. Az álom-motívum felbukkanása is hangsúlyossá teszi az értelmezésnek az önreflexív aspektusát, hiszen a filmnézés és az alvás, álmodás aktusának a hasonlósága már jó ideje témája a filmelméleteknek. A lány képtelen az alvásra, ezért folyamatosan dolgozik, a férfi közelében viszont akár a bárpultra dőlve is könnyedén elalszik, kezdetben ezért nem is ismeri fel a másik fél visszafogott közeledését.

Az amerikai helyszínek jellegzetes figurái, a mindennapok színterei, az üzletek, kávézók, szórakozóhelyek, szállodák belső tereinek mesterséges fények által meghatározott vizuális megjelenítése Edward Hopper amerikai festő képeire emlékeztet: olyan helyszínek ezek, ahol alig történik valami, a várakozás tölti ki a teret és időt. Wim Wenders, az önreflexív utalásokban bővelkedő filmeket készítő német rendező is előszeretettel utal interjúban, illetve mozgóképen Hopper képeinek művészetére gyakorolt hatására, és talán az sem véletlen, hogy ez a hangulat *A távolság íze* zenéjét is szerző Ry Cooder Wenders több filmjének a zenei világát is meghatározza.

A látogató: <https://voxfilmeonline.net/the-visitor-2007-filme-online/>

A távolság íze: <https://filmbolond-onlinefilm.net/my-blueberry-nights-a-tavolsag-ize-my-blueberry-nights-film-letoltes/ingyen/online/film>